

INDEX CAPITUM LIBRI OCTAVI

DE PAUPERTATE.

- CAP. I. *Utrum paupertas sit necessaria ad salutem.*
- CAP. II. *Utrum paupertatem promittere, seu ex voto servare, sit opus honestum de meliori bono.*
- CAP. III. *Utrum vivere paupertatem extra religionem, licitum sit et honestum.*
- CAP. IV. *Quæ sit materia remota voti paupertatis.*
- CAP. V. *Quæ sit materia proxima voti simplicis paupertatis, et consequenter ad quid obliget hoc votum.*
- CAP. VI. *Quibus modis violari possit simplex votum paupertatis, et quam grave peccatum illud sit.*
- CAP. VII. *Quam sit antiquum in Ecclesia, ut religiosi nullum habeant proprium, vel quo jure aut tempore votum solemne introductum sit.*
- CAP. VIII. *Utrum votum paupertatis, excludens proprium in communi, liceat in religioso statu.*
- CAP. IX. *Quenam paupertas in religiosis sit omnium præstantissima.*
- CAP. X. *Quæ oriatur obligatio ex voto solemni paupertatis, et quomodo obliget.*
- CAP. XI. *Quenam acceptio seu acquisitio alicujus rei sit in religioso vitium proprietatis, et contraria voto paupertatis.*
- CAP. XII. *De professione seu retentione alicujus rei contra religiosam paupertatem.*
- CAP. XIII. *Utrum religiosus post factam professionem, vel religio nomine illius retinere possit usumfructum.*
- CAP. XIV. *Utrum liceat religiosis habere annuos redditus, seu bona stabilia, ex superioris licentia.*
- CAP. XV. *De usu bonorum religiosæ paupertatis contrario.*
- CAP. XVI. *De testamentis religiosorum.*
- CAP. XVII. *Quam specialem obligationem inducat votum paupertatis, quod dominium etiam in communi excludit.*
- CAP. XVIII. *Utrum in solemne votum paupertatis cadere possit dispensatio.*

LIBER OCTAVUS

DE PAUPERTATE.

1. Quæ hactenus de professione absolute et quasi generatim diximus, magna ex parte respiciunt traditionem quæ in illa fit, et votum solum, quatenus ita illi sunt annexa, ut in aliquibus conditionibus, proprietatibus, vel effectibus cum illa conveniant. Superest ergo ut de singulis votis ad professionem necessariis in particulari dicamus, nam hoc maxime necessarium est ad distinctam notitiam hujus status. Supponimus autem vota tria esse necessaria, et sufficere ad hunc statum, ut supra ostensum est. Quod si aliqua religio aliquid aliud habeat, id speciale est, et non pertinet ad considerationem status religiosi ut sic.

2. De his ergo tribus votis ac materia illorum triplici libro sequenti dicemus, non solum quatenus sunt solemnia, sed etiam in tota sua latitudine, prout comprehendunt simplicia. Nam, cum in eisdem materiis, de quibus sunt vota solemnia, fieri etiam possint ac soleant vota simplicia, tum intra statum religiosum, ut patet in religiosis non professis Societatis Jesu, tum etiam extra illum, ut in sæcularibus castitatem voventibus, et sic in aliis, operæ pretium visum est in unoquoque libro ex sequentibus agere de his votis in unaquaque materia in tota sua latitudine, incipiendo prius a simplici ad solemne, utpote a minus perfecto ad perfectius; sic enim tractationem de votis simplicibus in particulari non omittimus, et faciliorem paramus viam ad solemnia explananda, ac tandem totius status ac virtutis religionis perfectam et completam notitiam, Deo dante, consequemur. Inter prædicta vero vota infimum locum tenet paupertas, quia circa materiam minus perfectam versatur, et ideo ab illa est incipiendum.

CAPUT I.

UTRUM PAUPERTAS SIT NECESSARIA AD SALUTEM.

1. *Errores hæreticorum.* — Hæretici dicti Apostolici dixerunt paupertatem Apostolicam

esse ad salutem necessariam, quod etiam senserunt Pelagiani, dicentes non posse homines salvari, nisi renuntient omnibus quæ possident, ut sumitur ex Augustino, epistola 89 et 106; Nazian. etiam, oratione prima in Julianum, refert statuisse ne Christianis daretur actio ad se defendendum, etiamsi rebus omnibus spoliarentur, cum in Evangelio eis præceptum sit ut nihil possideant. Hæretici etiam dicti Fratricelli dixerunt non licere habere aliquid proprium, ut sumitur ex Extravag. 22, *Sancta Romana*, ubi eos damnat, et antea Bonifacius VIII jam damnaverat.

2. *Assertio: paupertas actualis non est necessaria ad salutem, neque præcepta.* — Nihilominus dicendum est paupertatem actualem non esse ad salutem necessariam, neque hominibus præceptam. Quod est de fide certum, et sufficienter convincitur ex ipso usu et statu Ecclesiæ. Nam si paupertas ita esset necessaria ad salutem, erraret universa Ecclesia, et major pars fidelium ejus, etiamsi servarent omnia alia præcepta, essent in statu damnationis, quod repugnat ejus sanctitati et veritati. Convinci tamen potest hæc veritas, partim ratione, partim ex ipso Evangelio. Aut enim loquimur ex natura rei, aut ex aliquo Christi præcepto; neutro autem modo invenitur divitiarum possessio ita prohibita, ut paupertas sit ad salutem necessaria. Minor quoad priorem partem de naturali jure latius probatur in materia de justitia, tractando de rerum dominio, et est per se evidens, quia divisio rerum, et dominiorum proprietates contra nullum præceptum naturale est. Nam, quamvis Deus ipse dominia rerum non dividerit, sed absolute potestati et usui hominum hæc inferiora bona concesserit, juxta illud Genes. 1: *Dominamini piscibus maris*, etc., tamen neque ipse ut auctor naturæ præcepit ut res semper manerent sub libero et communi usu hominum, neque naturalis ratio per se sola dicitur esse malum aut prohibitum hanc divisionem facere, et unumquemque proprium aliquid

possidere. Quin potius, generatim ac regulariter loquendo, in statu naturæ lapsæ, et conveniens, et moraliter necessarium fuit, quia alioqui vix possent applicari homines vel ad excolendos agros, vel ad alia negotia et munia sustentationi hominum necessaria. Secundo, quia septimum præceptum Decalogi de non furando naturale est, et ad honestatem morum necessarium; ergo id, quod intrinsece ad illud supponitur, non potest esse contra naturalem legem; supponit autem rerum dominium et proprietatem; nam in definitione furti ponitur, quod sit acceptio rei alienæ invito domino. Tertio id est manifestum ex discursu totius veteris Testamenti; nam a principio humani generis ab ipsis filiis Adæ cœperunt homines habere proprias possessiones, et divitias maxime rerum mobilium, ac se inventum, et sanctissimi viri divites satis fuisse leguntur, tam in lege naturæ, ut Job, Abraham, etc., quam in lege scripta, quo tempore Deus abstulit a barbaris gentibus terram promissionis, et suo populo tradidit, eamque deinde missis sortibus inter tribus divisit, posteaque regnum Sauli tradidit, quod postea in David transtulit, cujus filius Salomon ditissimus fuit. In hoc ergo, per se loquendo, et ex sola natura rei, nulla est malitia. Et ratio denique est manifesta, quia in hoc nulla est injustitia, cum nullus possit assignari cui fiat injuria; seclusa autem injustitia, nulla alia ratio malitiæ in tali actu vel objecto excogitari potest.

3. Venio ad aliam partem, in qua magis videntur hæretici errasse, quia in Evangelio interdum videtur Christus Dominus paupertatem, ut omnino necessariam ad salutem, postulare. Matth. 19, dixit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum.* Et Lucæ 14: *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Verumtamen ex his eisdem locis manifestum est, Christum non præcepisse actualem paupertatem et renuntiationem honorum omnium ut necessariam ad salutem, sed solum invitasse ad illam, eamque consuluisse ut valde utilem ad perfectionem et facilitatem quamdam in consequenda salute. Hoc plane constat ex discursu posterioris testimonii; cum enim quidam adolescens ad Christum accessisset, interrogans: *Quid boni faciam ut habeam vitam æternam?* Christus solum respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Ille autem iterum interrogavit: *Quæ?* Christus autem præcepta Decalogi proposuit, nulla di-

vitiarum aut paupertatis mentione facta. Ad quem iterum adolescens: *Omnia hæc custodivi a juventute mea; quid adhuc mihi deest?* Ait illi Jesus: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo, et veni, et sequere me.* Ubi primum expendo Christum hoc proposuisse extra præcepta, idque addidisse ultra ea, quæ sunt simpliciter necessaria ad consequendam salutem; cum enim interrogationi factæ plene respondisse credendus sit, ea sine dubio, quæ simpliciter necessaria sunt, proposuerat, nam sub illis præceptis reliqua virtute continentur; ergo quod postea addit extra præcepta est. Deinde expendo illas duas conditionales: *Si vis ad vitam ingredi;* et: *Si vis perfectus esse;* in quibus clare ostendit Christus ad ingressum vitæ non esse necessarium vendere omnia, etc., sed ad perfectionem obtinendam. Declaravit etiam illa duo, scilicet, ingredi ad vitam et perfectum esse, inter se distincta esse, et diversis modis comparari, et primum sine posteriori contingere. Unde constat ineptam fuisse Pelagianorum expositionem apud Augustinum, epist. 89, q. 4: *Si vis perfectus esse, id est, si vis ut nihil tibi desit ad salutem, nam ipsemet adolescens interrogavit: Quid adhuc mihi deest?* et Christus, ut Marcus expressit c. 10: *Unum tibi deest.* Sed plane intelligit deesse ad perfectionem, non ad salutem, alias et immerito distinxisset inter vitam et perfectionem, et falso dixisset: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata,* intelligendo de illis mandatis, quæ numeraverat, seclusa renuntiatione, quam postea addidit. Atque hoc modo intellexerunt hunc locum Chrysostomus et omnes Græci ibi, Anselm., D. Thom. et alii, Marci 10, et alii Patres sequenti assertionem citandi. Et videtur res adeo clara ex ipso contextu, ut vix possit ad alium sensum detorqueri.

4. Discipulus Christi duobus modis dicitur. — Et eumdem sensum habere potest, quod Christus dixit Lucæ 14: *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Discipulus enim Christi (quod ad varia loca Evangelii intelligenda notandum est) dupliciter dicitur. Primo, omnis ille qui fidem Christi sequitur, et præsertim si eam habeat vivam, et in illa perseveret, quomodo dicebat Christus, Joan. 8: *Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis;* illa enim verba de omnibus credentibus dixit. De qua acceptione legi potest August., lib. 2 de Consens. Evangelist., c. 4, circa finem. Alio

modo specialiter dicitur discipulus Christi, qui in perfectione vitæ et renuntiatione sæculi illum imitatur; sic specialiter vocantur discipuli illi septuaginta duo quos Christus designavit Luc. 10, qui discipulorum nomine specialiter significantur, Matth. 9, ibi: *Tunc dixit discipulis: Messis quidem multa, operarii autem pauci.* Nam Lucas postquam dixerat: *Designavit Dominus et alios septuaginta duos,* subdit: *Et dicebat illis: Messis quidem multa,* etc. Et utroque modo sumitur frequenter illa vox, tam in Evangelio quam in actis Apostolorum. Si ergo in prædictis verbis Lucæ, discipulum hoc posteriori modo accipiamus, eum plane intelligemus qui vult perfectus esse, et ideo illi merito dici potest non posse consequi quod intendit, nisi renuntiet omnibus quæ possidet. Nam in illa conditionali posita a Christo: *Si vis perfectus esse,* etc., includitur hæc necessitas talis mediæ ad talem finem, et consequenter impossibilitas consequendi illum gradum, seu statum perfectionis; at vero esse illo modo discipulum Christi, non est simpliciter necessarium ad salutem, ut declaratum est, et ideo inde etiam non probatur renuntiationem omnium rerum esse necessariam, vel in præcepto. Alium vero sensum, et fortasse magis proprium habere potest hic locus, ut statim dicam.

5. Quod ergo in priori loco Matth. Christus Dominus addidit de comparatione cameli, dupliciter exponi potest. Primo, ut juxta subjectam materiam, et consequenter ad ea, quæ proxime dicta erant, ibi non sit sermo de quocumque ingressu in regnum cælorum, sed per antonomasiam de ingressu per quamdam excellentiam et perfectionem, seu (quod idem est) de tali ingressu quod sine ullo impedimento ac detentione statim pateat. Postquam enim Christus responderat: *Si vis perfectus esse,* etc., refert Evangelista adolescentem abiisse tristem, tunc autem subdit Christus: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum;* ergo loquitur de introitu cum perfectione, seu ad perfectionem; nam illi adolescenti diviti non fuerat difficile servare mandata, nedum impossibile, cum a juventute sua illa servasset, non obstantibus divitiis. Nec enim dubitari potest quin verum dixerit, ut recte Chrysostomus notavit. Nam Marcus, c. 10, ait Christum statim eum intuitum esse, et dilexisse eum, quod benevolentia signum, veritatem ipsum dixisse satis declarat; ergo quod reliquum erat, ei fuit difficile, scilicet, tendere ad perfectionem, quam

difficultatem ex divitiis ortam fuisse declaravit Matth., cum dixit: *Erat enim habens multas possessiones, et propterea abiit tristis.* De hoc ergo introitu, deque difficultate ad illum, loqui videtur Christus. Hanc vero adeo exaggeravit Christus exemplo cameli, ut impossibilitatem esse significaverit; utrumque vero, cum proportionem accommodatum, verum est; diviti enim difficile est regnum cælorum cum perfectione quærere, quia propter amorem divitiarum, difficile illi est omnibus renuntiare; ei autem, nisi hanc difficultatem superet, impossibile est, retinendo divitias, perfectionem profiteri, sicut camelo impossibile est per foramen acus introire. Quæ expositio veram doctrinam continet, ac pia est; aliquantulum tamen videtur violenta quoad proprietatem verbi intrandi in regnum cælorum.

6. Aliter ergo exponitur ille locus, ut per eam comparationem magna quædam difficultas et humana impossibilitas significetur, non vero talis quæ ex præcepto relinquendi divitias, sed ex impedimentis, et periculis quæ secum afferunt, oriatur; neque etiam talis quæ nullo modo superari possit, sed quæ non solis viribus humanis, sed divina gratia vinci possit. Hunc sensum indicant ipsa Christi verba: nam initio solum dixit: *Dives difficile intrabit in regnum cælorum,* quod ex eo intulit, quod adolescens ille, propter amorem divitiarum, tristis abiit, inde occasionem sumens ad prædicandam difficultatem quam divitiæ secum afferunt ad consequendam salutem. Deinde, quamvis hyperbolico exemplo difficultatem exaggeret, non oportet rem esse æque impossibilem; loquitur enim Christus Dominus communi et usitato modo, quo solent homines per aliquam hujusmodi hyperbolem, magnam alicujus rei difficultatem declarare. Tandem, cum discipuli admirarentur, Christus admirationem abstulit, dicens: *Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omniaabilia sunt;* non est ergo malum nec turpe esse divitem in sensu composito, ut aiunt. Est ergo solum difficile propter impedimenta quæ divitiæ secum afferunt, quæ, licet humanis viribus vinci non possint, cum divina gratia possunt, et ideo apud Deum possibile hoc dicitur, ut notavit Gregorius Nazianzenus, orat. 36; et August., dicta epist. 94, q. 4. Et hoc ipsum significavit Paulus, 1 ad Tim., 6, dicens: *Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis hodie abunde ad fruendum, bene agere,*

divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. Supponit ergo Paulus, posse divites, etiamsi divites maneant, veram vitam apprehendere, dummodo in divitiis non nimium confidant, et eis recte utantur, quos in Deum divites appellat Christus, Luc. 12.

7. Et juxta hæc exponi etiam potest locus alius Luc. 14, admittendo in illo esse sermonem de necessitate medii, seu præcepti ad salutem, atque adeo de quocumque vero Christi discipulo, qui salvari vult. Est autem advertendum, necessitatem ibi insinuatam pertinere ad præceptum affirmativum renuntiandi omnibus quæ possidentur, in quo servanda est regula affirmativorum præceptorum, quia non pro semper obligant, sed pro articulo necessitatis. Ita ergo non est necessarium ad salutem semper aut pro aliquo certo tempore speciali lege definito, omnibus renuntiare, sed tunc solum quando vel ad fidei defensionem vel occurrentem aliquam obligationem charitatis fuerit necessarium. Et quia hæc occasio rara esse solet, ideo hæc necessitas, quatenus sub præceptum cadit, dicitur non esse de renuntiatione actuali, sed in animi præparatione. Quomodo exposuit dictum locum D. Augustinus, epist. 5, et dicta epist., 89, q. 4, quem sequitur Beda in Lucam, qui ad hoc explicandum distinguit inter illa verba, relinquere omnia, et renuntiare omnibus: *Paucorum enim* (inquit) *perfectorum est relinquere omnia, hoc est, curas mundi postponere; cunctorum autem fidelium est renuntiare omnibus, hoc est, sic tenere omnia, quæ in mundo sunt, ut per ea non teneatur in mundo.* Consonatque hæc expositio his, quæ paulo superius Christus dixerat, Luc. 14: *Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus.* Nam, licet hæc verba, relata ad discipulum posteriori modo supra posito sumptum, id est, perfectiori modo sequentem Christum, possint de actuali renuntiatione verificari, tamen intellecta generatim de discipulis Christi, id est, de omnibus Christianis, necessarium omnino est ut prædicto modo intelligatur. Idem ergo est de aliis verbis quæ tractavimus; nam est eadem ratio, imo virtute eadem sunt; nam cum Christus concludit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non solum de divitiis et bonis fortunæ, quæ sunt de materia paupertatis, sed simpliciter*

de bonis omnibus quæ supra numeraverat, loquitur, alias non declarasset satis, et concludisset quod proposuerat, ut recte observavit Augustinus, epist. 38 ad Lætum, ubi sic ipse concludit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ sunt ejus, non potest meus esse discipulus.* Et subjungit: *Prælocutio autem cum extrema conclusione concordat; in eo enim quod unusquisque renuntiat omnibus quæ sunt ejus, etiam illud continetur, ut odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc et animam suam; omnia enim hæc propria ejus sunt, quæ plerumque implicent et impediunt, etc.*

CAPUT II.

UTRUM PAUPERTATEM PROMITTERE, SEU EX VOTO SERVARE, SIT OPUS HONESTUM, AC DE MELIORI BONO.

1. *Errores hæreticorum negantium.* — *Error alius affirmantium.* — Negarunt aliqui hæretici, qui ad aliud extremum declinantes, melius esse dixerunt temporalia bona retinere, et ex eis eleemosynas facere, quam omnibus renuntiare; ita errasse Vigilantium refert D. Hieronymus, lib. contra illum; hæretici etiam hujus temporis sicut alia consilia et vota contemnunt ac reprehendunt, ita etiam paupertatem et votum ejus, nam intentione cultus illam consecrare Deo, dicunt esse superstitiosum et sacrilegum, alia vero intentione illam assumere voluntarie propter vitandas curas temporalium rerum dicunt esse vanum et stultum, quia satis est ferre paupertatem quam necessitas affert, et quia majorem anxietatem et sollicitudinem afferre solet rerum necessariorum penuria; ob hanc enim causam Sapiens petebat, Proverb. 30: *Mendicitatem et divitias ne dederis mihi;* ita fere refert Bellarm., lib. 2 de Monach., c. 8. Castro etiam, lib. 12 contra Hæreses, verbo *Paupertas*, hæres. 3, refert quemdam Guillelmum de Sancto-Amore docuisse, paupertatem in promptitudine animi, quando necessaria fuerit ad Christi honorem, esse optimam, et a Christo commendatam; paupertatem vero actualem, per quam aliquis omnibus renuntiat, nec consulendam esse, nec laudandam. Quod etiam ex parte sensit Desiderius quidam Longobardus, cujus meminit D. Thomas, Opuscul. contra impugnantes religionem, c. 6, dicens, voluntariam paupertatem noxiam esse, nisi vel quis eam profiteatur in religione, quæ sal-

tem in communi proventus habeat, vel talis persona sit, quæ labore manuum victum sibi comparare valeat. Unde hic hæreticus præcipue videtur intendisse mendicitatem damnare. Quem errorem damnavit Alexander IV, in bulla propria, nam ejus tempore hic error contra religiones mendicantes resurrexit, contra quem plura infra dicemus. Quoniam vero hæretici semper extremis viis incedunt, non defuerunt alii, qui paupertatem ita laudaverint, ut solam illam ad peccata omnia expianda, et salutem consequendam sufficere dicerent; ita sensit quidam Guillelmus Antuerpiensis, ut Castro et Prateolus in catalogo hæreticorum referunt. Sed isti omnes fere sine fundamento locuti sunt, et ideo in eorum argumentis referendis aut solvendis non immoror; obiter vero quod necessarium sit, attingemus.

2. *Assertio tres partes includens.* — Dicendum ergo est, votum simplex paupertatis per se sanctum et honestum esse, ac de meliori bono; conclusio est certa et catholica. Ut autem illam distincte probemus, tria distinguere necesse est. Primum est, objectum, seu materia hujus præcepti, quod est paupertas. Secundum est, votum ejus generatim consideratum. Tertium est, quod hoc votum sit simplex. De singulis ergo probandum est, per se conferre ad sanctitatem talis actus, nullamve rationem mali secum afferre. Et primo quidem de materia ipsa, quod mala non sit, evidens est, quia contra nullum est præceptum; sicut enim nulla est lex naturalis vel positiva prohibens homini possessionem divitiarum, ita multo minus est lex quæ divitias habere vel procurare præcipiat; ubi enim reperiri poterit talis lex, aut quo discursu rationis colligi? Dices, eo præcepto naturali quo præcipitur homini vitæ propriæ conservatio, et decens ac honesta corporis cura, quoad victum, vestitum et habitationem, consequenter præcipi homini ut hæc saltem possideat, quæ ad hujusmodi usum necessaria sunt; nam et Paulus etiam dicebat, 1 ad Timoth. 6: *Habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti simus;* indicans saltem his non posse hominem renuntiare. Sed non potest homo semper temporibus necessariis habere hæc omnia parata, nisi habeat bona unde hujusmodi fructus percipiat; ergo videtur in illo præcepto naturali includi obligationem habendi vel non abjiciendi illa bona, quæ ad hunc usum sufficiunt; ergo absoluta et integra paupertas non est objectum, quod cum honestate et laude amari

vel promitti possit. Hoc vero argumentum contra illam maximam paupertatem procedit, quæ ad mendicandum cogit hominem, et ideo illius plenam solutionem trademus inferius, agentes de paupertate religiosorum mendicantium. Nunc ergo breviter respondetur, negando minorem. Nam imprimis, si quis in ea communitate vivat, cujus communibus bonis sustentetur, recte potest habere usum omnium rerum necessariorum cum integra paupertate personali. Sed nunc ad illud etiam non arctamur, et ideo dicitur ulterius posse hominem labore manuum suarum habere necessaria ad vitam, ac proinde sine dominio et possessione aliorum honorum illi necessitati satisfacere. Deinde dicitur, juste posse aliquem renuntiare omnibus bonis, etiamsi sciat necessarium sibi postea futurum mendicare ad satisfaciendum prædictæ naturali obligationi, dummodo ad mendicandum rationabilem aliquam causam habeat, ob quam aliunde vivere non possit; hujusmodi autem sufficiens causa est paupertatis professio cum aliqua exercitatione, occupatione, aut ministerio spirituali, quod proprio labore necessaria quærere non permittat. An vero hæc paupertas privet omni dominio, necne, postea dicemus.

3. *Commendationes pauperatis.* — Tandem in hujus paupertatis commendationem sufficiunt Christi verba, Matt. 5: *Beati pauperes spiritu.* Quamvis enim hic locus varias habeat expositiones, certum nihilominus est hunc, qui piissimus est, non esse excludendum, scilicet, ut Christus veram ac voluntariam paupertatem ibi maxime laudet; ita enim Hieronymus, Beda, Anselmus et D. Thomas locum intellexerunt. Item moderni fere omnes expositores; Bernardus, serm. 1 in festum omnium Sanctorum; Greg. Nyssen., lib. de Beatitudinibus; Leo item, in sermone circa hunc locum Matthæi, licet de humilitate et affectu paupertatis etiam locum intelligat, dicit tamen realem etiam paupertatem voluntariam commendari, ut utilissimam ad veram humilitatem, internamque affectus moderationem; et ita est etiam intelligendus ibi Chrysost., et August., lib. 1 de Serm. Domini in monte, ac videri potest D. Thom. 2. 2, q. 19, art. 12.

4. *Probatum secunda pars, quod sit de meliori bono, et sit opus consilii.* — Ut autem hæc paupertas possit esse materia voti, non satis est non esse malam, sed oportet ostendere esse meliorem suo opposito, atque adeo pertinere ad bona supererogationis et consilii; hoc autem capite præcedenti satis videtur proba-